

Міністерство освіти Рівненського міськвиконкому
Навчально-виховний комплекс № 12 «Школа-ліцей»
м. Рівного

Позакласний захід

***«Ти наше диво калинове,
Кохана материнська мово!»***

(Сценарій свята рідної мови)

З досвіду роботи
учителя української
мови та літератури
НВК № 12 м. Рівного
Солтис Петяни Степанівни

Рівне, 2010

Святково прибраний зал вишитими рушниками,старовинними ужитковими речами

На слайдах записи:

1.Мова українська,
Наша рідна мова,
Солов'їна пісня,
Гілка калинова! | 2. Плекаймо в серці кожне гроно,
Прозоре диво калинове.
Хай квітне, пломенить червоно
В сім'ї великій,вольній,новій! |
|---|---|

Лунає українська народна пісня («Україночка». Слова А. Демиденка, музика Г.Татарченка).

Не одні хани у полон мене брали,
Били-вбивали, на чужину гнали, /2р.
А я не скорилася, із сльози віродилася,
Українкою я народилася!

Кажуть хлопці:
Я сама, наче квіточка,
Що пливуть мої слова,
Як та річечка,
Що душа моя співає,
Мов сопілочка,
А я просто українка, / 2р.
Україночка.

У святі беруть участь дві команди: «Калинонька» і «Колосок».

У центрі зали – **ведучі (господар і господиня)**,а попереду них – учениця з короваєм на вишитому рушнику. Вона одягнена в український костюм.

Музика змовкає.

Дівчина з короваєм вклоняється
Українка. Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну.
Красу її вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.

(Фон – українська тематика, земля). **Показ слайдів (Додаток 1).**

А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!
А ми ту червону калину піднімо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Не хилися, червона калино,
Маєш білий цвіт.
Не журися, слава Україно,
Маєш вільний рід.
А ми ту червону калину піднімо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!
А ми ту червону калину піднімо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Ой у полі ярої пшениці
Золотистий лан.
Розпочали стрільці січові
З ворогами тан.
А ми ту яру пшеницю ізберемо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!
А ми ту яру пшеницю ізберемо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Як повіє буйнесенький вітер
З широких степів,
Та прославить по всій Україні
Січових стрільців.
А ми ту стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!
А ми ту стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

ДРУГА КОМАНДА співає українську народну пісню «Хліб та сіль». Показ слайдів.

Хліб та сіль,
Ще й рушник барвистий,
Хліб та сіль,
Ще й пісень намисто,
Хліб та сіль
Україна – ненька нам принесла.

Хліб та сіль,
Хай Вам радість буде,
Хліб та сіль,
Наш уклін Вам, люди,
Хліб та сіль
Вам на щастя і добро хай буде.

Хліб та сіль,
Поміж нами згода,
Хліб та сіль,
Хай розквітне врода.
Хліб та сіль
В добрий день і в добрий час
Ми вітаєм щиро Вас!

Господиня. Для кожного народу дорога його мова. А нам, українцям Найближча до серця – українська. Вона співуча і багата, і за своєю мелодійністю разом з італійською займає 1 місце в світі.

Господар. Мова! Що ж таке мова? Народ говорить, що «слово до слова – зложиться мова».

КАЛИНА.. Ми підійшли до другої зупинки – «ВИСЛОВИ КОЖНОЇ КОМАНДИ ПРО МОВУ». Адже наші учні щороку беруть участь у конкурсі читців «Хай рядки поезії чарівні торкнуться ваші серця й уста». **Показ слайдів.**

ПЕРША КОМАНДА.

Учениця. Олександр Кониський «Молитва»

Боже Великий, Єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світу промінням
Ти її осіни.

Світлом науки і знання
Нас, дітей, просвіти,
В чистій любові до краю
Ти нас, Боже, зрости.

Молимося, Боже Єдиний,
Нам Україну храни,
Всі свої ласки, щедроти
Ти на люд наш зверни.

Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світа,
Щастя дай, Боже, народу
І многая, многая літа!

Учень. Ой яка чудова українська мова!
Де береться все це, звідкіля і як ?
Є в ній ліс, лісок, лісочок, пуща, гай, діброва,
Бір, перелісок, чорноліс. Є ще й байрак.
І така ж розкішна і гнучка, як мрія.
Можна звідкіля і звідки, можна і звідкіль.
Є у ній хурделиця, віхола, завія,
Хуртовина, завірюха, хуга, заметіль...

Та не в тому справа, що така багата,
Помагало слово нам у боротьбі,
Кликало на битву проти супостата,
То звучало сміхом на полях плаката,
І за все це, мово, дякуєм тобі. (О.Підсуха)

Учень. О слів жорстока і солодка влада!
Не обпечись на їхньому вогні...
Такі ж близькі звучанням «рада» й «зрада»,
Які ж провалля поміж них страшні!

Закони літер – не разок намиста;
Одну хитнеш – і поміняєш суть.
І спробуй-но тоді збагнуть,
Приміром, між «обчислить» і «обчистить».

Ти весь у слові, як у сповиткові,
З колиски до калини на горбі...
І вже коли ти похитнувсь у слові,
Вважай, що похитнувся у собі.
(Б.Олійник «У дзеркалі слова»)

Учениця.

МОВА

Мовонько моя ти калинова,
Звита із любові і тепла.
Ти – матусі щира колискова –
Первоцвітом в серці розцвіла.

Ти – тополі тихая розмова,
В сонячному просторі луна,
Ніжна, як сопілонька вербова,
Музика в столітті чарівна.

Ти – привітна пісня журавлина,
Срібне щебетання солов'я.
Ти – від серця і до серця линеш,
Мовонько, порадице моя! (Н.Ткачова)

Учень.

Буду я навчатись мови золотої
У трави веснянки, у гори крутої,
В потічка веселого, що постане річкою,
В пагінця зеленого, що зросте смерічкою.
Буду я навчатись мови блискавиці
В клекоті гарячим кованої криці,
В кореневищі пружному ниви колоскової,
В леготі шовковому пісні колискової.
Щоб людському щастю
Дбанок свій надбати,
Щоб раділа з мене
Україна-мати;
Щоб не знався з кривдою,
Не хилився під скрутою,
В гніві бився блисками,
А в любові – рутою . (А.Малишко)

Учасники обох команд загадують по черзі загадки.

1. Хоч в усній мові нас немає,
А на папері мовчимо,
Та все, що ти читаєш, друже,
Сприймати правильно вчимо. (Д.Білоус.) *(розділові знаки)*
2. Маленька, менша від мачини,
Ні з ким не стану на борню.
А при читанні, коли треба,
Й людини мову зупиню. (Д.Білоус.) *(крапка)*
3. Вони для речення багато важать;
Турботливо обнімуть, як дружки,
І вставлені слова й цитату вкажуть.
Давайте ж назовем їх. Це – *(дужки)*. (Д.Білоус.).
4. Злита з хвостиком ця крапка,
Невеличка, власне, лапка.
Робить паузу, всім знайома,
Як зветься вона? *(кома)* (Д.Білоус).
5. Хто я?
Я такий же, як знак розділовий,
І відомий шкільній дітворі.
Та в словах української мови
Я пишуся не внизу, а вгорі.
Спробуй лиш написати ім'я –
Зразу стану потрібний і я. (Д.Білоус.) *(апостроф)*
6. Що за знак – стрункий, мов спис,
Він над крапкою завис,
Спонука до поклику.
Хто ж бо він? *(знак оклику)* (Д.Білоус).
7. Він після речення, цитати
Вмостився, схожий на гачок,
Всіх нас примушує питати,
А сам ні пари з уст – мовчок. *(знак питання)* (Д.Білоус).

8. Стають у пригоді.

Коли твір який готую,
Різні речення пишу,
Щось, буває, я цитую,
Мову вводячи чужу.
Але , любий мій читачу,
Як для вас її позначу?
Тут уже не допоможуть
ані коми, ані крапки,
У пригоді стати можуть –
Здогадалися ви? (*лапки*) (Д.Білоус).

9. У чоловічому роді цю річ люблять і смакують нею, а в жіночому роді
бояться і обминають. Що це? (*гранат – граната*)

10. Слово це – старовинна будова

З гостряками мурованих веж.
Щойно зміниш ти наголос слова –
Цим одразу будову замкнеш.
Що це за слово? (*за'мок – замо'к*)

11. А відгадайте-но, що я таке?

Всі хочуть, як народиться дитина,
Щоб я було красиве і дзвінке,
Бо носить все життя мене людина. (*ім'я*)

Господар. Кожен народ має народні символи. Народні символи – це те, що найбільше любить і шанує даний народ. В одних народів їх більше, в інших менше. Називаючи народний символ, можна дізнатися, про яку країну іде мова. Так, коли ми говоримо – клен, то знаємо, що це символ Канади. Символікою Росії є береза, ромашка, горобина.

Господиня. Про народні символи складено багато пісень і легенд, вони використовуються в обрядах, звичаях. Їх вишивають на сорочках, рушниках. Народні символи – це наші святині.

КОМАНДА «КАЛИНОНЬКА»

Дуб

Символом сили, могутності, довголіття є дуб. Дуб живе довго. Відомий в Україні 1300-річний Дуб, який росте в урочищі Юзефін Рівненської області. У с. Верхня Хортиця росте 800-річний дуб, під яким, за переказами, відпочивали Т. Шевченко, І. Репін, М. Лисенко. Обхват його стовбура – 8 м.

Під час грози електричні розряди найбільше «притягує» дуб. Зі 100 ударів блискавки у дерева – 54 припадає на дуб.

Матері своїм синам на сорочці вишивали листя дуба, щоб син був сильним, міцним. Спали на дубових меблях, які, за повір'ям, додавали під час сну сили. Дуб, як і інші наші народні символи, має лікувальні властивості. У дубовому лісі добре почувають себе люди, які страждають на серцеві захворювання.

КОМАНДА «КОЛОСОК»

Калина - символ України

Завжди любили люди цілющу красуню калину, яка є символом дівочої краси, ніжності. Вона росла біля кожної хати. Красива вона і в пору цвітіння, і коли багряніє восени листя, і взимку, коли на тлі білого снігу червоніють її ягоди. Дівчата вишивали на сорочках калину, її вплітали у віночок. І на весільному рушнику вишивали калину з дубом як символи дівочої краси і ніжності та чоловічої сили і міцності.

Оспівана калина у поезіях Т. Г. Шевченка, І. Франка, Л. Українки. Росте калина по лісах, в гаях, дібровах, на узліссях – по всій Україні, її садять коло хати. Калина – неодмінний атрибут оселі українця.

Калина – це слава рідної землі, отчого краю, батькової хати. Це той символ, що пам'ять людську береже, нагадуючи про милий край, символ безсмертя.

Калина – символ мужності й незламності духу в боротьбі за незалежність рідного краю.

Легенда «Найкраща»

Наскочили татари, захопили у полон дівчат і погнали у неволю. Була серед них і Марина – найкраща дівчина. Якось втекла вона від охорони вночі. Тікала, тікала, напевно б утекла, та зачепилася своїм червоним намистом. Розірвалася нитка і там, де впали намистинки, проклюнулися навесні тоненькі пагінці, що стали потім розлогими кущами калини. Навесні буяють білизна, наче наречені, а восени палахкотять цвітом любові до рідної землі. Гірка калина, як доля у неволі, і гарна, як рідна земля-матінка – найкраща!!!

КАЛИНА. Багатий український народ і на прислів'я, приказки, прикмети. Всіх не перелічити. Послухаємо хоча б деякі з них.

Команди по черзі називають прислів'я приказки, прикмети.

1. Де срібліє вербиця, там здоров'я водиться.
2. Без верби і червоної калини нема України.
3. Любуйся дитиною, коли росте, а калиною, коли цвіте.
4. Посаджена калина біля хати принесе щастя в сім'ю.
5. У жнива гіркі, а в мороз солодкі.

6. Прикмети

Як цвіте калина – сій гарбузи.

7. Якщо на калині багато ягід – зима буде холодна.

8. Червоні кетяги калини
Горять вогнями усіма.
Без калини нема України,
Без народу Вкраїни нема.

КАЛИНА. А тепер настав час і перепочити. Наступна наша зупинка – «Хвилинка - веселинка».

Учні по черзі розповідають анекдоти про шкільне життя. (Показ слайдів із шкільного життя учнів).

1. Наука.

Ти чому бабусю лаєш? –
Шпетить батько сина. –
Куди ділась твоя совість,
Нечемна дитино?
– Нема чого, – синок мовить, –
Сердитись даремно:
Твою маму вперше лаю,
Ти ж мою – щоденно. (І. Оленишин).

2. Батько запитує свого Івася:
– Чому це ти тільки двійки та трійки приносиш?
– Треба, тату, з найменшого починати. (І.Страшко).

3. Чому запізнився?

Учитель до учня:
– Скажи-но, Миколо,
Чому це ти знов
Запізнився до школи?
– Самі ж Ви казали, –
Промимрив Микола, –
Що вчитись не пізно ніколи.(П. Баратинський).

4. Іринка заходить до кімнати і бачить, що її братик, котрий зараз хворіє, не лежить, а стрибає у ліжку.
– Що ти робиш? – здивувалась Іринка.
– Я випив ліки, а на пляшці написано: «Перед вживанням збовтувати».
А я забув збовтати.

5. – Мамо, цей великий шматок торта для тата? – запитав Петрик.
– Ні, для тебе, – відказала мама.
– Як! Такий маленький? – здивувався Петрик.

Господар. Ось і завершується наше свято. Ми були б дуже раді і щасливі, якби сьогоднішнього свята наші діти залишили у своєму серці хоча б краплину любові до рідної мови, бо без любові до рідного, кровного немає справжнього, доброго у людини, «без мови рідної, юначе, й народу рідного нема».

КАЛИНА. Вивчайте, любіть свою мову,
Як світлу Вітчизну любіть.
Як стягів красу малинову,
Як рідного неба блакить.

Господиня. Бо коли розкрилється наша мова, наша культура, наші звичаї і традиції, ще більше збагатимося не лише ми, а й цілий світ. Без любові до рідного, до кровного, немає справжнього інтернаціоналіста, бо не можна любити народів інших, коли не любиш Батьківщину.

КАЛИНА. А тепер ми хотіли б повернутися до зупинки «Зустріч з піснею».

Звучить пісня «Одна калина за вікном»

Господиня. До побачення, дорогі діти, гості.

Господар. До нових зустрічей на родинних святах.

